

Sygn. akt III AUa 955/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Krzysztof Szewczak
Sędziowie:	SA Krystyna Smaga (spr.) SA Elżbieta Gawda
Protokolant: st. prot. sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2012 r. w Lublinie

sprawy J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 23 sierpnia 2012 r. sygn. akt VII U 950/12

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i oddala odwołanie.

III AUa 955/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 sierpnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił J. K. ponownego ustalenia wysokości emerytury z uwzględnieniem okresu zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w W. od 1 stycznia 1977 r. do 31 sierpnia 1981 r. oraz uwzględnienie wysokości wynagrodzeń z tego okresu w podstawie wymiaru świadczenia.

W odwołaniu od decyzji wnioskodawczyni domagała się jej zmiany przez ponowne ustalenie wysokości emerytury z uwzględnieniem okresu zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w W. od 1 stycznia 1977 r. do 31 sierpnia 1981 r. Wskazała, że pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że wnioskodawczyni nie przedłożyła świadectwa pracy na sporny okres zatrudnienia, brak jest również dokumentacji placowej i akt osobowych, na podstawie których można byłoby wystawić zaświadczenie o zatrudnieniu i wysokości wynagrodzenia.

Z uwagi na fakt, że J. K. w treści odwołania wskazała, że odwołuje się od decyzji z dnia 3 marca 2011 r, organ rentowy przesłał je w dwóch egzemplarzach - jako odwołanie od decyzji z dnia 3 marca 2011 r oraz od decyzji z dnia 19 sierpnia 2011 r. Odwołanie od decyzji z dnia 3 marca 2011 r. zostało wpisane do repertorium U pod numerem 4051/11, zaś po reorganizacji – U 1074/12 (k. 27).

W odpowiedzi na odwołanie od decyzji z dnia 3 marca 2011 r ZUS domagał się jego odrzucenia z uwagi na przekroczenie terminu do jego złożenia.

Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2012 r Sąd Okręgowy zarządził połączenie sprawy sygn. akt VII U 1074/12 ze sprawą niniejszą do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Na rozprawę 21 sierpnia 2012 r J. K. oświadczyła, że odwołanie potraktowane przez organ rentowy jako odwołanie od decyzji z dnia 3 marca 2011 r w rzeczywistości dotyczy decyzji z dnia 19 sierpnia 2011 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 23 sierpnia 2012 r: I. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 19 sierpnia 2011 r i zaliczył J. K. do wzrostu stażu pracy okres zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w W. od 1 stycznia 1977 r do 31 sierpnia 1981 r; II w pozostałej części oddalił odwołanie.

Nadto postanowieniem z tej samej daty Sąd pierwszej instancji odrzucił odwołanie od decyzji z dnia 3 marca 2011 r.

Podstawę wyroku Sądu Okręgowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne i ich ocena prawna.

Wnioskodawczyni przyznano prawo do emerytury od 1 grudnia 2010 r decyzją z dnia 16 grudnia 2010 r. Okresu zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej od 1 stycznia 1977 r do 31 sierpnia 1981 r nie zaliczono do stażu, ponieważ wnioskodawczyni nie złożyła zaświadczenia stwierdzającego liczbę przepracowanych dni w poszczególnych latach.

W dniu 6 lipca 2011 r J. K. złożyła wniosek o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem okresu zatrudnienia w (...) w W. od 1 stycznia 1977 r do 31 sierpnia 1981 r. Dołączyła zaświadczenie o pracy i dochodach ubezpieczonego spółdzielcy z 13 kwietnia 2011 r podpisane przez likwidatora Spółdzielni. Wezwana przez ZUS do wyjaśnień, likwidator przyznała, że podpisała zaświadczenie z 13 kwietnia 2011 r, które otrzymała już uzupełnione od J. K.. Nie była w stanie stwierdzić, kto i na jakiej podstawie wpisał ilość dni pracy w roku i wysokość wynagrodzenia, ponieważ nie zachowała się dokumentacja. W legitymacji skarżącej nie ma informacji o ilości przepracowanych dni i wysokości wynagrodzenia. Likwidator anulowała zaświadczenie z 13 kwietnia 2011 r.

Sąd ustalił, że J. K. była zatrudniona w (...) w W. od 1 stycznia 1977 r do 31 sierpnia 1981 r na stanowisku głównej księgowej, z wynagrodzeniem w wysokości 57 dniówek obrachunkowych i 10% z tytułu stażu pracy, tj. 7524 zł (świadectwo pracy). Kwotę tę wyliczono przez podzielenie dochodu za cały okres zatrudnienia przez ilość przepracowanych miesięcy i nie odpowiada wynagrodzeniu miesięcznemu wnioskodawczyni (zeznania J. K., świadka E. P.). W Spółdzielni zatrudniona była od 15 sierpnia 1978 r do 4 marca 1982 r na stanowisku zootechnika H. K.. Pamiętała, że skarżąca była zatrudniona w Spółdzielni jako główna księgowa, ale nie potrafiła wskazać dokładnie, jak kształtowało się jej wynagrodzenie (zeznania świadka H. K.).

Wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawczyni dokonał 5 września 1981 r E. P., który przejął po niej obowiązki księgowego. Dostępne były wtedy ogólne zestawienia dniówek obrachunkowych. Było to jedno zestawienie, na którym wpisani byli wszyscy pracownicy. Ujęte w nim były wszystkie dniówki obrachunkowe za cały rok oraz wynagrodzenia odpowiadające przepracowanym dniówkom. E. P. obliczył wynagrodzenie wnioskodawczyni za cały okres zatrudnienia, otrzymaną kwotę 421344 zł podzielił przez ilość przepracowanych miesięcy, co dało kwotę 7524

zł. Kwotę tą wpisał jako średnią miesięczną wysokość wynagrodzenia J. K. w jej legitymacji ubezpieczeniowej i w świadectwie pracy (zeznania wnioskodawczynie i świadka E. P.).

W ocenie Sądu wiarygodne były w znacznej części zeznania wnioskodawczynie. Fakt, że od 1 stycznia 1977 r do 31 sierpnia 1981 r była zatrudniona w (...) w W. został potwierdzony zeznaniami świadków. Dodatkowo okres zatrudnienia potwierdzają wpisy w legitymacji ubezpieczeniowej skarżącej i dokumenty w aktach osobowych (świadectwo pracy, protokół komisji kwalifikacyjnej, zakres czynności, skierowanie na badanie lekarskie, kwestionariusz osobowy).

Sąd wywiódł, że skarżąca nie potrafiła dokładnie określić wysokości swoich zarobków, poza podaniem ich sumy za cały okres zatrudnienia. Nie przedstawiła dokumentów mogących być podstawą do dokonania pewnych ustaleń w tym zakresie. W zaświadczeniu z 13 kwietnia 2011 r wysokość wynagrodzenia za poszczególne lata i ilość przepracowanych dni wpisała sama skarżąca. Pomijając nawet brak uprawnień do wykonania wpisów, to nie ma obecnie dokumentów, na podstawie których zostały one dokonane i nie ma możliwości ich skorygowania. W legitymacji ubezpieczeniowej i w świadectwie pracy wpisano uśrednioną wysokość wynagrodzenia. Dokumenty te nie mogły być podstawą ustalenia wynagrodzenia za poszczególne miesiące czy lata.

Zdaniem Sądu, zeznania świadka E. P. były wiarygodne jedynie w tej części, w której potwierdził on fakt zatrudnienia J. K. w (...) w W. na stanowisku głównej księgowej. Nie mogły być podstawą do ustalenia wysokości wynagrodzeń. Do przeliczenia emerytury konieczne jest wskazanie wynagrodzenia w konkretnej wysokości, a nie hipotetycznej, uśrednionej, czy przybliżonej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2007 r, I UK 36/07). Świadek H. K. potwierdziła fakt zatrudnienia wnioskodawczynie w Spółdzielni i nie dysponowała wiedzą, która byłaby pomocna przy ustaleniu wysokości wynagrodzenia. Świadek nie pamiętała nawet wysokości własnego wynagrodzenia, zaś podana przez nią wysokość wynagrodzenia wnioskodawczynie była hipotetyczna.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie jest zasadne jedynie w części wskazanej w punkcie I. wyroku.

Sąd zacytował art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.), który mówi, że przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się okresy składkowe, za które uważa się również zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 12 ustawy, przypadające 15 listopada 1991 r okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych i innych spółdzielniach zrzeszonych w Centrum Związku Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych, w zespołowych gospodarstwach rolnych spółdzielni kółek rolniczych zrzeszonych w Krajowym Związku (...) oraz pracy na rzecz tych spółdzielni: a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki, b) przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Sąd wskazał, że okres zatrudnienia J. K. w (...) w W. od 1 stycznia 1977 r do 31 sierpnia 1981 r został potwierdzony świadectwem pracy z 11 września 1981 r i ZUS dysponował jego kserokopią od 1997 r, kiedy to skarżąca ubiegała się o rentę. Jego kserokopie dołączono również do wniosku o emeryturę. Zarzut ZUS jakoby skarżąca nie przedłożyła świadectwa pracy dotyczącego tego okresu zatrudnienia nie jest zatem prawdziwy. Okres zatrudnienia został potwierdzony wymienionymi wyżej dokumentami znajdującymi się w aktach osobowych skarżącej oraz zeznaniami świadków - w części uznanej za wiarygodną. Brak jest podstaw do tego, aby powyższego okresu zatrudnienia nie uwzględniać przy ustalaniu stażu pracy.

W ocenie Sądu, świadczenie wnioskodawczynie powinno być przeliczone na podstawie art. 112 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej. Dlatego Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i na mocy art. 477¹⁴ § 2 kpc orzekł jak w punkcie I wyroku.

Zdaniem Sądu, odwołanie nie było natomiast zasadne odnośnie do żądania przeliczenia podstawy wymiaru świadczenia w oparciu o wysokość wynagrodzenia wskazaną w zaświadczeniu z dnia 13 kwietnia 2011 r. W tej części

zaskarżona decyzja zawierała prawidłowe rozstrzygnięcie, zatem odwołanie w tej części należało oddalić na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc, o czym Sąd orzekł w punkcie II.wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., zaskarżając go częściowo, tj. w pkt I., i zarzucając:

1) naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 112 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 6 ust. 2 pkt 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z FUS (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.) i § 21 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r w sprawie postępowania o świadczenia emerytalne - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) oraz pominięcie art. 4 dekretu z 4 marca 1976 r o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 27. poz. 135 ze zm.),

2) naruszenie prawa procesowego przez przekroczenie wyrażonej w art. 233 § 1 kpc zasady swobodnej oceny dowodów poprzez rozstrzygnięcie sprawy w oparciu o budzące wątpliwości środki dowodowe.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Apelujący wskazał, że w spornym okresie J. K. w (...) W. nie była zatrudniona na podstawie umowy o pracę ale jako członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej. W myśl obowiązujących od 1 maja 1976 r do 1 stycznia 2003 r przepisów dekretu z dnia 4 marca 1976 r o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (tekst jedn. Dz. U. z 1983 r Nr 27, poz. 135), za rok pracy w spółdzielni uważa się rok obrachunkowy, w którym kobieta przepracowała w spółdzielni co najmniej 150 dni, a jeżeli użytkuje działkę przyzagrodową lub dostarcza spółdzielni produkty rolne wytwarzane w prowadzonym przez siebie gospodarstwie rolnym , to co najmniej 130 dni pracy. Sąd w ogóle nie badał, czy praca J. K. była zatrudnieniem na umowę o pracę, tj. zatrudnieniem pracowniczym, czy raczej zatrudnieniem związanym z członkostwem w spółdzielni. Zdaniem apelującego, zatrudnienie J. K. odbywało się w ramach członkostwa w (...) i do sposobu liczenia okresów tej pracy winien być zastosowany ww. przepis art. 4 dekretu z 4 marca 1976 r. Sąd nie dokonał wiążących ustaleń, nie wykazał w sposób niebudzący wątpliwości charakteru, a zatem i okresu pracy wnioskodawczyni, toteż przedwcześnie wydał skarżony wyrok.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest zasadna co prowadzi do zmiany zaskarżonego wyroku w punkcie I. i oddalenia odwołania.

Zasadne są zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego w zakresie oceny dowodów, prowadzące w konsekwencji do naruszenia prawa materialnego.

Nie ma wątpliwości, że w spornym okresie od 1 stycznia 1977 r do 31 sierpnia 1981 r wnioskodawczyni wykonywała pracę księgową w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w W.. Jednak oczywiste jest, co Sąd pierwszej instancji całkowicie to pominął, że w tym okresie wnioskodawczyni była członkiem tej Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. Wynika to wprost z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawczyni. W zaświadczeniu wystawionym przez zarządu (...) w dniu 11 września 1981 r stwierdzono że „stosunek pracy wnioskodawczyni został rozwiązany wskutek wypowiedzenia pracownika (członka). W/w była członkiem tut. Spółdzielni”. Również świadkowie E. P. i H. K. zeznali kategorycznie, że wnioskodawczyni była członkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w W..

Spółdzielnia co prawda wystawiła wnioskodawczyni świadectwo pracy na typowym druku, ale wskazano w nim, że wynagrodzenie wynosi 57 dniówek, nie można więc uznać, że świadectwo to potwierdza istnienie zatrudnienia pracowniczego.

Okres pracy członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej może być zaliczony do okresów składkowych, ale po spełnieniu konkretnych warunków wynikających z obowiązujących przepisów prawa.

Słusznie Sąd pierwszej instancji zacytował art. 6 ust. 2 pkt 12 ustawy o emeryturach i rentach, który mówi, że za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. następujące okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne: pracy na obszarze Państwa Polskiego w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych i w innych spółdzielniach zrzeszonych w (...) Związku Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych, w zespołowych gospodarstwach rolnych spółdzielni kółek rolniczych zrzeszonych w Krajowym Związku (...) oraz pracy na rzecz tych spółdzielni: a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki, b) przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z tego tytułu.

Kwalifikacja zatem okresów składkowych przebytych przed 1 stycznia 1999 r. następuje na podstawie przepisów obowiązujących w okresie pracy osoby ubiegającej się o przyznanie prawa do określonego świadczenia i do nich należy się odwołać, czego Sąd Okręgowy nie uczynił.

Wnioskodawczyni jako członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie mogła być zatrudniona w tej spółdzielni na podstawie umowy o pracę, skoro była członkiem spółdzielni. Członek spółdzielni produkcyjnej nie może pozostawać z tą spółdzielnią w pracowniczym stosunku pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2009 r., I UK 186/09, OSNP 2011/13-14/189).

Do ustalenia wysokości wynagrodzenia wnioskodawczyni, jako członka spółdzielni, zastosowanie ma obowiązujący w okresie objętym sporem dekret z dnia 4 marca 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (tekst jedn. Dz. U. z 1983 r. Nr 27, poz. 135).

Przepis art. 4 dekretu stanowił, że przy ustalaniu okresu pracy w spółdzielni wymaganego do uzyskania świadczeń: 1) za dzień pracy uważa się 8 godzin pracy, a przed dniem 1 lipca 1962 r. dzień, który stanowił podstawę do obliczenia dniówki obrachunkowej; do dni pracy zalicza się również dni urlopu wypoczynkowego oraz dni pobierania zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub opiekuńczego, 2) za miesiąc pracy uważa się 20 dni pracy dla mężczyzny oraz 13 dni pracy dla kobiety, a jeżeli ubezpieczony użytkuje działkę przyzagrodową lub dostarcza spółdzielni produkty rolne wytworzone w prowadzonym przez siebie gospodarstwie rolnym - 18 dni pracy dla mężczyzny oraz 11 dni pracy dla kobiety, 3) za rok pracy uważa się rok obrachunkowy, w którym mężczyzna przepracował w spółdzielni co najmniej 240 dni pracy, kobieta 150 dni pracy, a jeżeli użytkuje działkę przyzagrodową lub dostarcza spółdzielni produkty rolne wytworzone w prowadzonym przez siebie gospodarstwie rolnym - to co najmniej: mężczyzna 220 dni pracy, a kobieta 130 dni pracy.

Zgodnie z § 12 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 marca 1976 r. w sprawie wykonania przepisów dekretu o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 13, poz. 74 ze zm.), podstawę wymiaru składki stanowią kwoty wypłacone ubezpieczonym w roku obrachunkowym z tytułu pracy w spółdzielni.

W przypadku wnioskodawczyni nie ma żadnych dokumentów, które potwierdziłyby, jak była wysokość kwot wypłaconych wnioskodawczyni w poszczególnych latach pracy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w W. z tytułu jej pracy. Dlatego nie można jednoznacznie ustalić, czy wnioskodawczyni podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tego tytułu w spornym okresie, lub w jego części. W tej sytuacji nie ma możliwości przyjęcia do stażu ubezpieczeniowego wnioskodawczyni okresu pracy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w W..

Sąd nie jest związany przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalne - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.), na które powołuje się apelujący i które mają zastosowanie w postępowaniu przed organem rentowym. Jednak dowody na

okoliczność istnienia stażu ubezpieczeniowego winny być jednoznaczne i niebudzące wątpliwości, a takich dowodów wnioskodawczyni nie przedstawiła.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc uwzględnił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i orzekł jak w wyroku.